

www.autismeducationtrust.org.uk

Wybór szkoły dla Twojego dziecka

Choosing a school for your child
Polish version

Tel: 07795 667749

Email: info@autismeducationtrust.org.uk
393 City Road, London EC1V 1NG, UK

Wybór szkoły dla Twojego dziecka

Wybór szkoły czy placówki early years centre (przedszkolnej) dla dziecka może być trudny dla każdego rodzica ze względu na wiele możliwości. Celem tej ulotki jest przedstawienie różnych rodzajów szkół oraz dostarczenie wskazówek, które mogą być przydatne przy wybieraniu szkoły dla Twojego dziecka z autism spectrum disorder (ze spektrum zaburzeń autystycznych), wliczając autism (autyzm) oraz Asperger syndrome (zespół Aspergera).

W trakcie szukania szkoły dla dziecka, możesz usłyszeć określenie "special educational needs" (specjalne potrzeby edukacyjne). Określenie special educational needs – SEN (specjalne potrzeby edukacyjne - SPE) jest używane w Wielkiej Brytanii w odniesieniu do dzieci, które mają różnego rodzaju trudności w nauce lub są niezdolne do uczenia się, co sprawia, że potrzebują więcej czasu na naukę, aniżeli inne dzieci w ich wieku. Dlatego autism spectrum disorders – ASD (spektrum zaburzeń autystycznych - SZA) jest często określane mianem specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Zanim zaczniesz zastanawiać się nad odpowiednią szkołą dla Twojego dziecka, należy koniecznie poznać dostępne rodzaje szkół. Ponieważ SZA dotyka każdego w inny sposób, ważna jest świadomość, że szkoła odpowiednia dla jednego dziecka, może być niewłaściwa dla drugiego.

Jakie szkoły są dostępne?

W zależności od tego kto finansuje szkołę i kto kontroluje jej politykę, można wyróżnić głównie dwa rodzaje. State or maintained schools (Szkoły państwowe lub publiczne), które są zazwyczaj finansowane przez władze lokalne. Wszystkie dzieci w wieku szkolnym mieszkające na danym terenie mają zapewnione miejsce w jednej z maintained schools (szkół publicznych) podlegających władzom lokalnym.

Szkoły niepubliczne lub independent schools (szkoły prywatne) mogą obejmować special schools (szkoły specjalne) oraz szkoły nastawione na uczniów określonego wyznania lub kultury. Rodzice mogą zapisać swoje dzieci do tych szkół na własny koszt lub, w niektórych przypadkach, złożyć podanie do władz lokalnych o sfinansowanie nauki. W ramach obydwóch głównych kategorii istnieją różne typy szkół.

Typy szkół:

- **Mainstream schools (Szkoły Ogólnodostępne):** Szkoły ogólnodostępne to zwykle szkoły podstawowe i średnie dla wszystkich dzieci w wieku szkolnym. Mogą to być szkoły państwowe lub prywatne. Według prawa w Wielkiej Brytanii - Special Educational Needs Disability Act 2001 - Ustawa o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych i Niepełnosprawności z 2001 roku) wszystkie dzieci niepełnosprawne lub ze specjalnymi potrzebami, włączając w to dzieci z SZA mają prawo do edukacji w szkole ogólnodostępnej. Szkoły ogólnodostępne zapewniają zazwyczaj dodatkową pomoc. Może to być specjalny sprzęt, specjalne programy nauczania lub dodatkowa pomoc ze strony asystenta nauczyciela.

- **Centrum lub oddział w ramach szkoły ogólnodostępnej:** specialist unit or resource base (specjalistyczny oddział lub centrum dydaktyczne) to miejsca w ogólnodostępnych szkołach podstawowych i średnich, w których znajdują się oddzielne klasy dla uczniów z SZA. W oddziałach tych lub centrach jest przynajmniej jeden wykwalifikowany nauczyciel do nauczania dzieci z SZA, który przez część czasu pracuje z tymi uczniami w centrum, ale w miarę możliwości pomaga im uczyć się w szkole ogólnodostępnej.

- **Special schools (Szkoły specjalne):** Szkoły specjalne są placówkami przeznaczonymi dla dzieci niepełnosprawnych lub ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przyjmowani uczniowie zależą od orientacji szkoły: niektóre szkoły specjalne są jedynie dla uczniów z SZA; inne mogą być przeznaczone dla dzieci z różnymi potrzebami, takimi jak: trudności w nauce, niepełnosprawność ruchowa lub inne problemy zdrowotne. Nauczyciele w tego typu szkołach są zazwyczaj odpowiednio przeszkoleni do pracy z takimi dziećmi.

- **Residential schools (Szkoła z internatem):** Zarówno szkoły ogólnodostępne jak i specjalne mogą zapewnić swoim uczniom dostęp do internatu szkolnego, co pozwala im pozostać na terenie szkoły przez noc. Tego typu szkoły są zazwyczaj szkołami niepublicznymi lub prywatnymi. Czas pobytu ucznia w internacie zależy od szkoły. W niektórych szkołach z internatem dla dzieci z SZA uczniowie mogą pozostawać jedynie w tygodniu, a w innych cały rok. Pracownicy tych szkół przeszli odpowiednie szkolenie w zakresie SZA.

Jak odnaleźć dostępne szkoły?

Nie wszystkie wyżej wymienione szkoły muszą być dostępne w miejscu zamieszkania. Władze lokalne posiadają pełną listę wszystkich szkół państwowych w okolicy, włączając szkoły ogólnodostępne, szkoły specjalne oraz resource bases (centra dydaktyczne).

The National Autistic Society (Krajowe Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem) wydaje broszurę o wszystkich szkołach, które przyjmują dzieci z SZA. Stowarzyszenie przygotowało również informator online, który zawiera informacje o wszystkich znanych szkołach. Jeśli chcesz znaleźć szkołę w swojej okolicy, odwiedź stronę www.autism.org.uk/directory.

Jeśli zastanawiasz się nad zapisaniem dziecka do szkoły prywatnej, informacje na temat szkół prywatnych przyjmujących dzieci ze SZA można znaleźć w *Gabbitas guide to schools for special needs* (przewodniku Gabbitas po szkołach przeznaczonych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami), który jest najprawdopodobniej dostępny w lokalnej bibliotece, w centrum Informacji, np. Gabbitas lub w Independent Schools Information Service –ISIS (Centrum Informacji o Szkołach Prywatnych). Inne organizacje charytatywne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, takie jak: I-CAN (Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Chorym i Niepełnosprawnym) oraz AFASIC (Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Zaburzeniami Mowy) udzielają informacji na temat szkół dla dzieci niepełnosprawnych i z zaburzeniami mowy. Dane kontaktowe do wszystkich centrów informacyjnych oraz organizacji charytatywnych znajdują się w części "Przydatne kontakty".

Czasami znajomy lub członek rodziny może polecić "najlepszą szkołę" w okolicy. Należy pamiętać, że potrzeby każdego dziecka są inne i to, co jest odpowiednie dla jednego dziecka, nawet jeśli to jest dziecko z SZA, nie musi być odpowiednie dla Twojego dziecka. Aby dokonać wyboru właściwego dla Ciebie i Twojego dziecka, lepiej samemu sprawdzić dostępne możliwości.

Wizyta w szkole

Może wiesz już do jakiej szkoły zapisać dziecko, a może jeszcze nad tym się nie zastanawiałaś/eś? I w jednym i w drugim przypadku najlepszym sposobem, aby dowiedzieć się jak szkoła funkcjonuje i aby się przekonać, czy jest odpowiednia dla Twojego dziecka, należy ją odwiedzić. Jeżeli nie możesz odwiedzić każdej szkoły w okolicy, warto zobaczyć różne typy szkół – ogólnodostępne, units (oddziały) oraz szkoły specjalne. Pozwoli to zobaczyć, co każde z tych miejsc może zapewnić Twojemu dziecku i Tobie. Takie pierwsze wizyty mogą również pomóc zrozumieć to, co Twoim zdaniem jest ważne w szkole dla Twojego dziecka.

Jeśli nie byłeś/eś w szkole od dłuższego czasu, wizyta wydaje się tym bardziej konieczna. Dobrze byłoby pójść do szkoły z partnerem, znajomym, kimś z rodziny lub przedstawicielem lokalnej grupy wsparcia dla rodziców. Wizyta w szkole z drugą osobą pozwoli spojrzeć na szkołę z innej perspektywy. Przed wizytą w szkole, można ustalić na czym każdy się skoncentruje. Na przykład, Ty możesz porozmawiać z Head Teacher (dyrektorem szkoły) lub z SENCO - special educational needs co-ordinator (koordynatorem do spraw specjalnych potrzeb edukacyjnych), osobą odpowiedzialną za koordynowanie wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej. Natomiast osoba towarzysząca może skoncentrować swoją uwagę na wyposażeniu szkoły. Dobrym pomysłem byłoby również przygotowanie listy pytań, które chciałabyś/łbyś zadać podczas wizyty w szkole.

Jakie zadać pytania?

Pytania, jakie zadasz zależą od tego, co chcesz wiedzieć. Poniżej znajdują się przykładowe pytania.

1. Jakie strategie i metody pracy z uczniami z SZA są stosowane w szkole?
2. Jeśli szkoła realizuje tylko jeden konkretny program, np. TEACCH (Program Terapii i Edukacji Dzieci Autystycznych oraz Dzieci z Zaburzeniami w Komunikacji), to czy będzie skłonna go zmienić w zależności od potrzeb dziecka?
3. Czy szkoła zapewnia możliwość indywidualnej nauki jak również nauki w grupie?
4. Jak jest organizowany czas wolny podczas lunchu? Czy szkoła ma, na przykład, lunch-time clubs (kluby otwarte w porze lunchu) lub inne zajęcia zorganizowane, w jakich dziecko mogłoby wziąć udział?
5. Jaki rodzaj dodatkowego wsparcia otrzyma dziecko ze strony specjalistów, np. speech and language therapist or occupational therapist (terapeuty mowy i języka lub terapeuty zajęciowego)?
6. Jak często szkoła otrzymuje wsparcie ze strony ASD advisory teacher (doradcy metodycznego w zakresie spektrum zaburzeń autystycznych)? (Jeśli jest to szkoła ogólnodostępna).
7. W jaki sposób szkoła regularnie kontaktuje się z rodzicami (np. dzienniczki ucznia, e-maile, wiadomości tekstowe, biuletyny)?
8. Czy wszyscy pracownicy mają specjalne przygotowanie w zakresie SZA?
9. Czy to szkolenie jest regularnie odnawiane?
10. Czy pracownicy mają doświadczenie w pracy z dziećmi z SZA?
11. Jak często pracownicy szkoły wymieniają między sobą informacje odnośnie konkretnego ucznia [wliczając nauczycieli, classroom assistants (pomocników nauczycieli), lunchtime supervisors

- (opiekunów pory lunchu), bus escorts (opiekunów w autobusie szkolnym) oraz pracowników spoza szkoły]?
12. Czy szkoła zapewnia wsparcie pozalekcyjne dla dzieci ze SZA [takie jak: breakfast clubs (kluby śniadaniowe), after-school clubs (kluby zajęć pozalekcyjnych)]?
  13. Czy szkoła ma określoną SEN and bullying policy (politykę w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz stosowania przemocy)? (Jeśli tak, to proszę poprosić o jej kopię).
  14. Czy szkoła posiada ogólnoszkolny kodeks zachowania? (Jeśli tak, to proszę poprosić o kopię.)

Oprócz zadania pytań i otrzymania kopii strategii stosowanych przez szkołę, trzeba rozejrzeć się po szkole, aby poczuć jej atmosferę. Oto niektóre rzeczy, na które należy zwrócić uwagę:

- W jakich rodzajach zajęć dzieci biorą udział?
- Czy pracownicy szkoły są przystępni i serdeczni?
- W jaki sposób różne metody nauczania są w szkole stosowane, np. wizualne rozkłady zajęć.
- Czy budynek szkoły jest odpowiedni dla dziecka (poziom hałas, oświetlenie, jak łatwo jest dziecku opuścić szkołę!)
- Jak organizowany jest czas dzieci podczas przerw?
- Czy boisko szkolne podzielone jest na różne strefy, tak aby dziecko mogło udać się do strefy ciszy, jeśli będzie chciało?
- Czy są jakieś ukryte miejsca, w których wobec dziecka mogłaby być zastosowana przemoc?
- Czy boisko szkolne jest nadzorowane przez osoby dorosłe?

Jeśli to możliwe, porozmawiaj z innymi rodzicami, których dzieci chodzą do danej szkoły, aby poznać ich doświadczenia. Jednak prosimy pamiętać, że ich wymagania wobec szkoły mogą być inne niż Twoje.

Zawężanie preferencji

Wizyty w różnych szkołach mogą sprawić, iż zaczniesz zdawać sobie sprawę z elementów, które są dla Ciebie ważne. Prosimy zrobić listę tych elementów i porównać ją ze szkołami, które odwiedziłeś/eś. Może się zdarzyć tak, że żadna szkoła nie spełni wszystkich ważnych dla Ciebie warunków. Wówczas musisz podjąć decyzję w których punktach możesz pójść na kompromis. Postaraj się zawęzić swój wybór do dwóch lub trzech szkół. Dobrze jest mieć inne opcje, gdyż pomogą one wybrać inną szkołę na wypadek, gdyby w szkole, która była na pierwszym miejscu na Twojej liście, nie było wolnych miejsc.

Ubieganie się o miejsce w szkole

Niektóre dzieci z SZA mogą potrzebować statement of special educational needs (orzeczenia o specjalnych potrzebach edukacyjnych), często nazywanym po prostu statement (orzeczeniem). Jest ono wydawane przez władze lokalne które, aby zaspokoić potrzeby uczniów w szkole, muszą zapewnić dodatkowe środki finansowe. Niektóre dzieci mogą posiadać orzeczenie jeszcze zanim rozpoczną naukę w szkole. Dla innych proces jego uzyskania zaczyna się wraz z rozpoczęciem szkoły, a niektóre dzieci mogą nigdy orzeczenia nie potrzebować.

Jeśli starasz się o przyjęcie dziecka do szkoły państwowej, ogólnodostępnej, orzeczenie nie jest potrzebne przed złożeniem dokumentów do szkoły. O miejsce w szkole należy zacząć się ubiegać z dużym wyprzedzeniem, aby w razie potrzeby móc wybrać inną szkołę. Jeśli chcesz zapisać dziecko do szkoły specjalnej lub prywatnej, uczniowie powinni posiadać orzeczenie jeszcze przed rozpoczęciem ubiegania się w niej o miejsce. Więcej informacji na temat statementing (procesu uzyskania orzeczenia) można uzyskać w broszurze DCSF (Departamentu ds. Dzieci, Szkół i Rodzin) adresowanej do rodziców i opiekunów.

Jeśli dziecko ma orzeczenie

Zgodnie z przepisami przysługuje Ci, jako rodzicowi, prawo wyboru szkoły. Po uzyskaniu ostatecznego orzeczenia, w paragrafie 4 tego dokumentu napisane zostanie do jakiej szkoły dziecko ma uczęszczać. Jednakże, paragraf 4 **proponowanego** orzeczenia - kopia orzeczenia wysłana zanim zostanie ono zatwierdzone - będzie zawierał puste miejsce do wypełnienia. Po otrzymaniu proponowanego orzeczenia można wystosować prośbę do władz lokalnych o uwzględnienie szkół wypisanych przez Ciebie w tym paragrafie. Zanim władze lokalne wyrażą zgodę na Twój wybór, muszą sprawdzić czy szkoła przyjmie Twoje dziecko.

Jeśli władze lokalne odrzucą szkołę wybraną przez Ciebie, wówczas masz prawo poznać powód tej decyzji oraz poprosić o zrewidowanie jej. Jeśli masz problemy z jakąkolwiek powyżej wymienioną kwestią, zalecamy zwrócić się o poradę do specjalisty z lokalnego Parent Partnership Service (Centrum Pomocy Rodzicom) lub zadzwonić na jeden z naszych helplines (telefonów zaufania) wymienionych w części "Przydatne kontakty" przed ostatecznym podpisaniem orzeczenia.

Przejęcie ze szkoły podstawowej do szkoły średniej

Uczniowie przechodzący ze szkoły podstawowej do szkoły średniej, którzy mają orzeczenie, nie muszą stosować się do zwykłej procedury przyjęć do szkoły. Władze lokalne muszą poprawić orzeczenia uczniów, aby móc przydzielić im nową szkołę do 15 lutego roku zmiany szkoły. Szczegóły podane zostały w Special Education Needs Code of Practice (Kodeksie Postępowania w zakresie Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych) ustęp 5:72 oraz 8:132. Kodeks Postępowania w zakresie Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych lub Code of practice (Kodeks Postępowania) jest to przewodnik dla szkół oraz władz lokalnych pokazujący jak pomagać dzieciom ze special educational needs (specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).

Kodeks Postępowania proponuje, aby annual review (roczny przegląd) w klasie 5 jasno przedstawiał zalecenia dotyczące rodzaju szkoły, jaka będzie odpowiednia dla Twojego dziecka po zakończeniu edukacji w szkole podstawowej. Należy pamiętać, aby odwiedzić potencjalne szkoły średnie przed przeglądem rocznym klasy 5, aby zaproponować swój wybór szkoły.

Nie ma ostatecznego terminu na poprawienie orzeczenia gdy dziecko przechodzi z placówki early years (przedszkolnej) do szkoły podstawowej.

Przydatne kontakty

Większość z poniższych instytucji oferuje informacje jedynie w języku angielskim. Jeśli jakaś organizacja może zapewnić informacje w innych językach, wówczas o usłudze takiej poinformuje.

Telefony zaufania:

Advocacy for Education Service (Poradnictwo w Zakresie Edukacji)

Tel.: 0845 070 4002

Strona internetowa: www.autism.org.uk/advocacy

Advocacy for Education Service działające w ramach National Autistic Society oferuje porady dla rodziców na temat zapewnienia dziecku z SZA najbardziej odpowiedniej formy kształcenia oraz oferuje wsparcie dla rodziców dzieci z SZA, którzy składają odwołanie do Tribunalu (Trybunału). Kontaktując się z Advocacy for Education Service trzeba, w języku angielskim, zostawić wiadomość oraz swoje dane kontaktowe na automatycznej sekretarce; jeden z wykwalifikowanych wolontariuszy oddzwoni w terminie około jednego tygodnia. Jeśli potrzebny jest tłumacz, prosimy o tym wspomnieć w pozostawionej wiadomości. Prosimy również określić jakiego języka tłumacz jest potrzebny.

AFASIC (Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Zaburzeniami Mowy)

Tel: 0845 355 5577

Otwarte od 10 -14 we wtorek i środę; od 10 -12 w czwartek

AFASIC oferuje rodzicom dzieci i młodzieży z zaburzeniami mowy i języka informacje na temat szkół.

IPSEA - Independent Panel for Special Education Advice (Niezależna Grupa Udzielająca Porad w Zakresie Edukacji Specjalnej)

Tel.: 0800 018 4016 Strona internetowa: www.ipsea.org.uk

Do dyspozycji pod tym telefonem zaufania są specjaliści, którzy udzielają porad we wszystkich kwestiach w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych.

ACE - Advisory Centre for Education (Centrum Porad w zakresie Edukacji)

Tel.: 0808 800 5793 (porada ogólna)

Tel.: 0808 800 0327 (porada na temat usunięcia ze szkoły)

Otwarte od 10 do 17, od poniedziałku do piątku

Telefon zaufania dla wszystkich rodziców i specjalistów, pod którym udzielane są informacje oraz porady na temat różnych kwestii edukacyjnych.

Network 81 (Sieć 81)

Tel.: 0870 770 3306

Strona internetowa: www.network81.org/

Otwarte od 10 do 14, od poniedziałku do piątku

Porady w sprawie wszystkich kwestii związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Instytucje udzielające porad w zakresie edukacji:

Gabbitas Educational Consultants

Carrington House

126-130 Regent Street

London W1R 6EE

Tel.: 020 7734 0161

Faks: 020 7437 1764

Email: market@gabbitas.co.uk

Strona internetowa: www.gabbitas.co.uk

Gabbitas Educational Consultants (Doradztwo Edukacyjne Gabbitas) udziela porad rodzicom szukającym prywatnej szkoły odpowiedniej dla dziecka. Usługa ta jest płatna.

Gabbitas opracowuje również *Gabbitas guide to schools for special needs* (przewodnik Gabbitas po szkołach przeznaczonych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami) – wydany przez Kogan Paul. Przewodnik ten zawiera wykaz wszystkich szkół specjalnych w Wielkiej Brytanii jak również szkół prywatnych

gotowych przyjąć uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przewodnik można zamówić w bibliotece lub w księgarni.

National ISIS

Grosvenor Gardens House
35-37 Grosvenor Gardens
London SW1W 0BS
Tel.: 020 7798 1500
Email: national@isis.org.uk
Strona internetowa: www.isis.org.uk

The Independent Schools Information Service – ISIS (Serwis Informacyjny Szkół Prywatnych) oferuje usługi podobne do tych, które oferuje Gabbitas.

National Parent Partnership Network - NPPN (Krajowa Sieć Pomocy Rodzicom)

Strona internetowa: www.parentpartnership.org.uk/Templates/index.htm

Niezależne porady dla rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi finansowane są ze środków rządowych. Sieć ta zapewnia wsparcie w zakresie wszystkich aspektów dotyczących znalezienia odpowiedniej szkoły oraz uzyskania wsparcia edukacyjnego dla dziecka.

Invalid Childrens Aid Network: I-CAN (Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Chorym i Niepełnosprawnym)

I-CAN publikuje wykaz placówek edukacyjnych kształcących dzieci z zaburzeniami mowy i języka. Mogą Państwo zamówić kopię pod numerem Stowarzyszenia 0870 010 4066.

Przydatne publikacje:

The National Autistic Society (2004). *Schools, units and classes for children with autism and Asperger syndrome (Szkoły, oddziały oraz klasy dla dzieci z autyzmem oraz zespołem Aspergera)*. Londyn: The National Autistic Society. Do zamówienia z Publikacji NAS (Krajowego Stowarzyszenia Pomocy Osobom z Autyzmem).

NAS Publications
Central Books Ltd
99 Wallis Road
London E9 5LN
Tel.: +44 (0)845 458 9911
Faks: +44 (0)845 458 9912
Email: nas@centralbooks.com
Zamówienia online: www.autism.org.uk/pubs

Glosariusz

After-school clubs (Kluby zajęć pozalekcyjnych) – zajęcia społeczno rekreacyjne dla uczniów organizowane w szkole po lekcjach.

Annual review (Roczny przegląd) – roczny przegląd orzeczenia o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

ASD advisory teacher (Doradca metodyczny w zakresie spektrum zaburzeń autystycznych) – nauczyciel specjalista, który odwiedza szkoły i przedszkola, aby służyć radą i pomóc nauczycielom pracującym z uczniami ze spektrum zaburzeń autystycznych.

Asperger syndrome (Zespół Aspergera) – forma autyzmu, w której osoby nie mają trudności z uczeniem się ani opóźnienia rozwoju aparatu mowy

Autism (Autyzm)– jest to zaburzenie, które upośledza zdolność komunikacji z innymi osobami i odnalezienia się w otaczającym świecie.

Autism spectrum disorders (Spektrum zaburzeń autystycznych) – ogólna nazwa lub "termin parasolowy" stosowany do opisu osób z autyzmem i związanych z nim zaburzeniami.

Breakfast club (Klub śniadaniowy) – miejsce, w którym mogą przebywać uczniowie przed rozpoczęciem zajęć lekcyjnych i zjeść śniadanie.

Bus escorts (Opiekun w autobusie szkolnym)– jeżeli transport uczniów do szkoły zapewniają władze lokalne, opiekun w autobusie szkolnym towarzyszy uczniom z zaburzeniami w drodze do i ze szkoły.

Classroom assistants (Pomocnik nauczyciela) – osoba, która pomaga uczniom w szkole pracując z pojedynczymi uczniami lub z niewielkimi grupami uczniów.

Department of children, schools and families (DCSF) (Departament ds. Dzieci, Szkół i Rodzin) – organizacja rządowa, pomagająca lokalnym władzom i szkole w edukacji dziecka.

Early years centre (Placówka przedszkolna)– przedszkolna jednostka edukacyjna dla dzieci poniżej 5 roku życia, oferująca między innymi pielęgniarstwo, naukę, całodzienne wyżywienie i zabawy zespołowe

Head Teacher (Dyrektor szkoły)– osoba odpowiedzialna za szkołę.

Helplines (Telefony zaufania) – zwykle telefony zaufania zapewniające usługi informacyjne na określone tematy.

Independent school (Szkoła prywatna) – szkoła, która nie jest finansowana przez państwo.

Lunchtime clubs (Kluby lunchowe) – zajęcia lub kółka zainteresowań, organizowane w porze lunchu, podczas których uczniowie z SZA mogą poświęcić się ulubionym zajęciom lub zabawom zespołowym.

Lunchtime supervisors (Opiekuni pory lunchu) – osoba odpowiedzialna za zachowanie uczniów w trakcie pory lunchu w sali lunchu i w ogródkach zabaw.

Mainstream school (Szkoła Ogólnodostępna) – szkoła ogólnodostępna podstawowa lub średnia dla dzieci w wieku szkolnym.

Occupational therapist (Terapeuta zajęciowy) – specjaliści, którzy pracują z dzieckiem rozwijając ich sprawność fizyczną i służą radą dotyczącą adaptacji i odpowiedniego sprzętu.

Residential school (Szkoła z internatem) – szkoły, w których dzieci mogą pozostawać na noc na terenie szkoły.

SEN and bullying policy (Polityka w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz stosowania przemocy) – metoda, która wyjaśnia podejście szkoły do problemu wymuszania w odniesieniu do dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Special educational needs (Specjalne potrzeby edukacyjne) – termin ten jest stosowany w Wielkiej Brytanii do określenia dziecka z jakimkolwiek trudnościami w nauce lub z zaburzeniami, które utrudniają naukę w tym samym rytmie co inne dzieci w jego wieku.

Special educational needs code of practice (Kodeks Postępowania w zakresie Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych) – jest to przewodnik dla szkół i lokalnych władz pomagający w edukacji dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Special educational needs co-ordinator (Koordynator do spraw specjalnych potrzeb edukacyjnych) - osoba odpowiedzialna za koordynację wsparcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej.

Special educational needs disability act 2001 (Ustawa o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych i Niepełnosprawności z 2001 roku) – akt wyjaśniający prawa ucznia ze specjalnymi potrzebami oraz procedury prawne służące niesieniu pomocy takiemu uczniowi.

Special school (Szkoła specjalna) – szkoły, przeznaczone szczególnie dla dzieci z zaburzeniami lub specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Specialist unit or resource base (specjalistyczny oddział lub centrum dydaktyczne) – specjalista pracujący w ogólnodostępnych szkołach podstawowych i średnich, gdzie są oddzielne klasy dla uczniów z SZA. Dzieci przebywają i uczą się przez pewien czas w obrębie ośrodka i jednocześnie mają dostęp do szkoły ogólnodostępnej, jeżeli jest taka potrzeba.

Speech and language therapist (Terapeuta mowy i języka) – specjalista pracujący nad rozwojem umiejętności mowy i komunikacji.

State or maintained school (Szkoła państwowa lub publiczna) – szkoła zwykle finansowana przez władze lokalne.

Statement of special educational needs (Orzeczenie o specjalnych potrzebach edukacyjnych) – Orzeczenie wydawane przez władze lokalne, gwarantujące dodatkową pomoc dla potrzeb dziecka w szkole.

Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children (TEACCH) (Program Terapii i Edukacji Dzieci Autystycznych oraz Dzieci z Zaburzeniami w Komunikacji) – metoda pracy z osobami z SZA w sposób strukturalny z zastosowaniem narzędzi wizualizacji.

The National Autistic Society (Krajowe Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem) – organizacja charytatywna zapewniająca wsparcie, poradę i usługi osobom z SZA i ich rodzinom.

© Autism Education Trust (Fundacja zajmująca się Edukacją Osób z Autyzmem) 2009

Opracowany na podstawie informacji otrzymanych z National Autistic Society.